

Onderwerp

Regionaal Actieplan Dak- en thuisloosheid 2026-2032

Programma Welzijn, Wijkontwikkeling en Zorg
Portefeuillehouder G. Visser

Collegebesluit 25 november 2025
Behandeldatum Raad 4 februari 2026
Status Openbaar

Samenvatting

Naar aanleiding van het Nationaal Actieplan Dakloosheid Eerst een Thuis (2023 – 2030) en het daaropvolgende ETHOS onderzoek in Gelderland-Zuid in 2024, is het Regionaal Actieplan Dak- en Thuisloosheid 2026-2032 ontwikkeld. Met dit actieplan worden doelen, visie en kaders gesteld om dak- en thuisloosheid in de regio te voorkomen of terug te dringen. Op basis van het Actieplan wordt het Regionaal Uitvoeringsplan opgesteld, om vorm en uitvoering te geven aan de kaders. Beide stukken komen voort uit een samenwerking tussen de 13 gemeenten van het Rijk van Nijmegen en Rivierenland. In 2026 zal tot slot per gemeente nog aanvullend een Lokaal Uitvoeringsplan worden opgesteld, waarin wordt uiteengezet hoe iedere gemeente op lokaal niveau dak- en thuisloosheid tegengaat.

Uw gemeenteraad ligt hierbij het Regionaal Actieplan ter vaststelling voor.

Voorstel

1. Het Regionaal Actieplan Dak- en Thuisloosheid Gelderland-Zuid 2026-2032 vast te stellen, met de ambitie om dak- en thuisloosheid volledig uit te bannen en ervoor te zorgen dat iedereen die hiermee te maken heeft (gehad) weer mee kan doen in de samenleving.

Dit aan de hand van de volgende uitgangspunten:

1. We vergroten de zelfredzaamheid en samenredzaamheid, ook binnen MO-voorzieningen.
2. Het voorkomen van dakloosheid heeft prioriteit boven opvang en herhuisvesting. Is voorkomen niet gelukt, dan richten we ons op herstel.
3. Wonen met privacy en autonomie is de norm.
4. Het streven is om onvrijwillig buitenslapen volledig te beëindigen.
5. Er mag geen thuisloosheid bestaan onder kinderen en jongeren tot 23 jaar.
6. Lokaal waar het kan, regionaal waar het moet.

Aanleiding

Op 1 oktober 2024 heeft de Regio Gelderland-Zuid de opdracht gegeven aan 13 gemeenten om gezamenlijk een nieuwe aanpak Dak- en Thuisloosheid te ontwikkelen. Deze opdracht komt voort uit het Nationaal Actieplan Dakloosheid Eerst een Thuis (2023-2030) en het ETHOS onderzoek dat in het kader van het Nationaal Actieplan in de regio is uitgevoerd in 2024.

De opdracht heeft geresulteerd in een Regionaal Actieplan. In een latere fase volgt ook het Regionaal Uitvoeringsplan en nadat beide documenten door de verschillende gemeenten

zijn vastgesteld – zullen daar Lokale Uitvoeringsplannen aan worden toegevoegd. Deze drie documenten liggen in elkaars verlengde:

- *Het Regionaal Actieplan*: bevat de aanleiding, missie, visie, uitgangspunten en doelen voor de aanpak van dak- en thuisloosheid in Gelderland-Zuid. Dit document is bijgevoegd en ligt uw gemeenteraad voor ter vaststelling.
- *Het Regionaal Uitvoeringsplan*: is het uitvoeringsplan van het regionaal actieplan en werkt uit hoe het regionaal vangnet voor maatschappelijke opvang wordt ingericht en welke kaders er gelden voor de lokale uitvoeringsplannen. Samen met de regiogemeenten wordt hier momenteel nog aan gewerkt. De verwachting is deze in december 2025 of januari 2026 aan alle colleges voor te leggen ter vaststelling. In de gemeente Nijmegen zal deze daarna worden aangeboden aan de gemeenteraad ter kennisname.
- *Het Lokale Uitvoeringsplan*: beschrijft per gemeente welke maatregelen worden genomen om 75% van de vraagstukken van (dreigende) dak- en thuisloosheid lokaal op te lossen en/of te voorkomen. Hierbij ligt de nadruk op preventie, het voorkomen van verlies van huisvesting. Deze lokale plannen moeten nog door alle 13 gemeenten worden gemaakt. Het voornemen is om in 2026 deze lokale uitvoeringsplannen op te stellen.

Het Regionaal Actieplan wordt binnen de 13 deelnemende gemeenten tegelijkertijd ter vaststelling aangeboden aan de colleges. Daarnaast is het aan de gemeente zelf om te bepalen of deze ook door de raad vastgesteld moet worden.

Relevante besluitgeschiedenis

Op 30 november 2022 lanceerden het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS), het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) en het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) het *Nationaal Plan Dakloosheid (NAD) - Eerst een thuis* (Rijksoverheid, 2023). Het plan sluit aan op de *Verklaring van Lissabon* om dakloosheid in 2030 te beëindigen (European Commission, 2023). Het Nationaal Plan vraagt om een fundamenteel andere kijk op het vraagstuk 'dakloosheid' en benoemt zes leidende principes die richting geven aan de regionale vertalingen van dit landelijke plan. Hierbij wordt gesteld dat het aanpakken van dakloosheid begint met huisvesting. Op 5 december 2022 zijn de bestuurlijke afspraken tussen zorgaanbieders, gemeenten, woningcorporaties en het Rijk ondertekend (Rijksoverheid, 2023). Hierin is gezamenlijk afgesproken om integraal samen te werken aan het beëindigen van dakloosheid in 2030, onder de vlag van de *Coalitie Nationaal Actieplan Dakloosheid – Eerst een Thuis*.

In navolging op het NAD – Eerst een Thuis, heeft het regionaal bestuurlijk overleg Maatschappelijke Opvang en Beschermd Wonen op 21 april 2023 de opdracht gegeven om mee te doen aan het ETHOS onderzoek. Met het ETHOS onderzoek werd in de gehele regio op een moment alle dak- en thuislozen geteld die aan de definitie voldeden. Op 1 oktober 2024 heeft de Regio Gelderland Zuid aan de hand van zowel het Nationaal Actieplan als het ETHOS onderzoek opdracht gegeven om tot een nieuwe aanpak te komen om dak- en thuisloosheid tegen te gaan.

Beoogde impact: wijziging kaders

Het ultieme doel is het volledig uitbannen van dak- en thuisloosheid en ervoor te zorgen dat iedereen die hiermee te maken heeft (gehad) weer mee kan doen in de samenleving.

Dit is nodig omdat er steeds meer mensen dak- of thuisloos zijn en de zorgvraag van deze mensen sterk toe neemt.

Met het Regionaal Actieplan wordt gewerkt aan twee doelen van de doelenboom van de Gemeente Nijmegen:

1. *We voorkomen huisuitzettingen, leiden toe naar zorg, werken aan het perspectief van multi-probleemhuishoudens en beperken de overlast als gevolg van dakloosheid en psychiatrische en/of psychosociale problematiek.* (Doelenboom stadsbegroting doel 9.3)
2. *Daklozen krijgen tijdelijke opvang en een perspectief op zelfstandig participeren en (zelfstandig) wonen.* (Doelenboom stadsbegroting doel 9.4)

Argumenten

Ad. 1.1 Het Regionaal Actieplan Dak- en Thuisloosheid Gelderland-Zuid 2026-2032 vast te stellen. Het Regionaal Actieplan is opgesteld in opdracht van de regio Gelderland Zuid en de vaststelling van dit actieplan door alle betrokken gemeenten, zorgt voor het committeren aan de hoofdlijnen en doelstellingen. Met het vaststellen wordt richting gegeven aan de ontwikkelingen die in Gelderland-Zuid nodig zijn om de problematiek rondom dak- en thuisloosheid tegen te gaan. Daarnaast bestendigt het de kaders, waarop het Regionaal Uitvoeringsplan wordt gebaseerd.

Het Regionaal Actieplan in hoofdlijnen betreft:

- Samen met 13 gemeenten in regio Gelderland-Zuid wordt een aanpak ontwikkeld om dakloosheid te voorkomen en tegen te gaan.
- De aanpak heeft een looptijd van 2026-2032
- Met dit Actieplan worden de doelen en de visie vastgesteld. Deze krijgen verder vorm in de uitwerkingsdocumenten die er uit voort zullen vloeien; het Regionale Uitvoeringsplan en de Lokale Uitvoeringsplannen. Daarmee vormt het Actieplan de visie op hoofdlijnen.
- Het ultieme doel is het volledig uitbannen van dak- en thuisloosheid en ervoor te zorgen dat iedereen die hiermee te maken heeft (gehad) weer mee kan doen in de samenleving.
- De visie is gestoeld op 6 uitgangspunten:
 1. We vergroten de zelfredzaamheid en samenredzaamheid, ook binnen MO-voorzieningen.
 2. Het voorkomen van dakloosheid heeft prioriteit boven opvang en herhuisvesting. Is voorkomen niet gelukt, dan richten we ons op herstel (curatie, reparatie).
 3. Wonen met privacy en autonomie is de norm.
 4. Het streven is om onvrijwillig buitenslapen volledig te beëindigen.
 5. Er mag geen thuisloosheid bestaan onder kinderen en jongeren tot 23 jaar.
 6. Lokaal waar het kan, regionaal waar het moet.
- De doelen in het kort:
 1. 75% van de doelgroep lokaal helpen door preventie en/of herhuisvesting met passende ondersteuning. Hiermee wordt beoogd om het grootste deel van de mensen die kampen met dak- en thuisloosheid helpen met preventieve maatregelen en huisvestingsoplossingen. Dit gaat om

mensen met onzekere of onstabiele woon- en leefsituaties of dreigend dak- of thuisloos zijn. De nadruk ligt hierbij op een lokale aanpak.

2. 25% van de doelgroep tijdelijk opvangen via het regionale vangnet van de maatschappelijke opvang. Wanneer de lokale aanpak met preventieve maatregelen en huisvestingsoplossingen niet gelukt is of (nog) niet passend is, moet er teruggevallen kunnen worden op een regionaal vangnet. De maatschappelijke opvang vormt dit vangnet, door – waar mogelijk kleinschalig georganiseerde – opvangvoorzieningen in/voor de regio te bieden. Dit richt zich dus op mensen die anders op straat zouden verblijven.
 3. In 2030 zijn de financiële kaders voor de centrumfunctie (aanbod MO) structureel toereikend. Dit is zichtbaar doordat er geen aanvullende financiering meer nodig is uit het overschot van BW-gelden (Beschermd Wonen). Daarvoor moeten onder andere het overschot BW-gelden benut worden voor lokale preventiemiddelen en huisvestingsoplossingen in plaats van (grootschalige) opvangvoorzieningen van het regionale vangnet.
- De visie beschrijft een shift van dak- en thuisloosheid aanpakken met primair opvangvoorzieningen, naar oplossen met preventie en huisvestingsoplossingen. Tegelijkertijd zullen er altijd opvangvoorzieningen nodig blijven en willen we de door ontwikkelen naar – waar mogelijk – kleinschalig en verspreid over de regio. Om mensen dichtbij hun sociale vangnet en zo kort als mogelijk op te kunnen vangen. Dit zal gecombineerd moeten worden met grootschalige opvangvoorzieningen en specialistische begeleiding en zorg voor de mensen die dit nodig hebben.

Kanttekeningen

Het Regionaal Actieplan Dak- en Thuisloosheid betreft primair een visie omschrijving, uitgangspunten en kaders. Dak- en Thuisloosheid is een zeer complex probleem en het is dan ook geen zekerheid dat de gestelde doelen behaald worden. Desondanks zal worden gestuurd op deze hoofdlijnen en blijft het streven om deze doelen te behalen onveranderd.

Het Actieplan betreft alleen hoofdlijnen. In het Regionaal Uitvoeringsplan zullen deze hoofdlijnen verder worden uitgewerkt en wordt er ook stilgestaan bij mogelijke risico's. De meest concrete uitwerking zal echter plaats vinden in de Lokale Uitvoeringsplannen, waar de kanttekeningen per maatregel/afpraak beschreven zal worden.

Fatale termijn

Er is geen fatale termijn om het Actieplan vast te stellen. Echter om in gelijke pas met de andere gemeente in de regio te lopen en de koers is om deze begin 2026 vastgesteld te hebben vóór de eerstvolgende gemeenteraadsverkiezingen, is het zeer wenselijk om op korte termijn dit plan te agenderen.

Gesprek met de stad

Het Actieplan is tot stand gekomen middels een intensieve samenwerking binnen de centrumregio Gemeente Nijmegen. Hiervoor is een bestuurlijk kernteam opgericht met vertegenwoordiging portefeuillehouders Wonen en Zorg vanuit de regio Rivierenland, regio Rijk van Nijmegen en centrumgemeente Nijmegen. Dit is aangevuld met bestuurders van een corporatie in Rijk van Nijmegen en een corporatie in Rivierenland. Daarnaast zijn de

aanbieders van maatschappelijke opvang, de GGD en de adviesraden sociaal domein van de gemeenten geconsulteerd. De raden zijn meegenomen middels lokale- en regionale bijeenkomsten. De ervaring uit de praktijk is meegenomen door betrokkenheid van professionals en ervaringsdeskundigen in de werkgroepen die de plannen tot stand hebben gebracht.

Financiën

Het Regionaal Actieplan geeft de visies, doelen en acties op hoofdlijnen weer. Hierdoor zit er nog geen concrete uitwerkingen van de financiën in. In 2026 zal de uitvoering vorm krijgen en zullen de lokale uitvoeringsplannen worden opgestart waar een concrete uiteenzetting van de financiën aan zal worden toegevoegd.

Voor de financiering van de maatschappelijke opvang ontvangt centrumgemeente Nijmegen rijksmiddelen die beschikbaar zijn voor het organiseren voor opvang in de regio Gelderland-Zuid. Het is belangrijk dat de gemeenten in 2026 komen tot een goede regionale afstemming over de financiën voor de komende jaren. Zo kan op termijn worden gestuurd op een passend en toereikend budget.

Het uitgangspunt van het Regionaal Actieplan en de Regionale- en lokale uitvoeringsplannen die er uit zullen volgen, is om binnen de beschikbare middelen van het programma Welzijn, Wijkontwikkeling en Zorg te blijven. Binnen dit programma is het college indien nodig bevoegd om met middelen te schuiven. Wanneer voor bepaalde ontwikkelingen wordt verwacht dat daarmee nog niet voldoende middelen beschikbaar worden gemaakt, wordt na afstemming met de regiogemeenten dit voorgelegd aan de gemeenteraad.

Vervolg

- Parallel aan dit raadsvoorstel voor de gemeenteraad van de Gemeente Nijmegen, worden het Regionaal Actieplan aan de overige 13 gemeenten uit de regio aangeboden voor vaststelling. Per gemeenten kan het verschillen of - en in welke hoedanigheid - alleen het college of ook de gemeenteraden worden betrokken in het besluitvormingsproces.
- Na vaststelling door de verschillende colleges en gemeenteraden, zal verder worden gewerkt met alle partners aan het Regionaal Uitvoeringsplan om deze zo snel mogelijk aan de colleges voor te leggen. Ieder college zal ook het Uitvoeringsplan moeten vaststellen. Gemeenten kunnen zelf bepalen of het Uitvoeringsplan ook door de gemeenteraad ter vaststelling aangeboden zal worden of ter kennisgeving.
- Het Regionaal Uitvoeringsplan wordt op 16 december door het college vastgesteld, onder voorbehoud van bestuurlijke overeenstemming in de regio op 4 december as. Bij vaststelling zal de gemeenteraad het Uitvoeringsplan vóór de jaarwisseling ontvangen ter informatie, tezamen met een Raadsinformatiebrief met de laatste ontwikkelingen op het gebied van maatschappelijke ontwikkeling en de uitstaande toezeggingen en besluitvorming tijdens de behandeling van de Stadsbegroting 2026-2029.
- Na vaststelling van zowel het Regionale Actieplan als het Regionale Uitvoeringsplan volgt het opstellen van de lokale uitvoeringsplannen om in 2026

Raadsvoorstel

duidelijk te maken hoe op lokaal niveau het probleem van dak- en thuisloosheid wordt aangepakt per gemeente.

Bijlagen

1. Regionaal Actieplan Dak- en Thuisloosheid Gelderland-Zuid 2026-2032